

The Relationship Between Social Intelligence and Academic Achievement in Anesthesiology and Operating Room Students of Tehran University of Medical Sciences

Mohammadi. A¹

Mojtahedzadeh. R²

*Shamsi. A³

1- MD, Assistant Professor,
Department of E-learning in
Medical Education, Faculty of
Virtual, Tehran University of
Medical, Tehran, Iran.

2- MD, Assistant Professor,
Department of E-learning in
Medical Education, Faculty of
Virtual, Tehran University of
Medical, Tehran, Iran.

3- (*Corresponding author)
Assistant Professor,
Anesthetics Group, School
of Allied Medicine, Tehran
University of Medical Sciences,
Tehran, Iran. Nursing and
Midwifery Care Research
Center, Tehran University of
Medical Sciences, Tehran,
Iran. Email: afzal_sh63@
yahoo.com

Abstract

Introduction: Students' academic achievement is one of the important parameters in higher education system. By timely identification of students at risk of dropping out and taking the necessary measures, their academic status can be improved. Social intelligence can greatly predict students' academic achievement.

Objective: The current study aimed at determining the relationship between social intelligence and academic achievement in anesthesiology and operating room students of Tehran University of Medical Sciences.

Materials and Methods: The current cross sectional study was conducted on anesthesiology and operating room students of Tehran University of Medical Sciences in 2018. A total of 140 subjects were selected by convenience sampling method. Demographic questionnaire and the Bradbury and Tromso standard questionnaire for social intelligence were employed as data collection instruments. To measure academic achievement, the overall GPA of the students was used. Data were analyzed using SPSS software version 24 and $P < 0.05$ was considered as the level of significance.

Results: The mean age of students was 20.54 ± 1.33 years. Mean score of social intelligence was higher in male students than female ones (4.75 ± 0.85 vs. 4.65 ± 0.77) ($T = 0.743$, $df = 138$, $P = 0.459$). Pearson correlation coefficient showed a positive and significant correlation between academic achievement and social intelligence ($r = 0.613$) and all its dimensions (i.e., social information processing ($r = 0.581$), social skills ($r = 0.445$), and social awareness ($r = 0.481$) ($P = 0.000$).

Discussion and Conclusion: The mean score of students' social intelligence and its dimensions was in the desired level. There was a positive and significant relationship between social intelligence and all its dimensions with academic achievement. Therefore, it is suggested to plan for the improvement of social intelligence to promote students' academic achievement.

Keywords: Social Intelligence, Academic Achievement, Student

بررسی ارتباط هوش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان هوشبری و اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی تهران

آیین محمدی^۱، ریتا مجتهدزاده^۲، *افضل شمسی^۳

چکیده

مقدمه: یکی از ابعاد مهم در نظام آموزش عالی کشور، پیشرفت تحصیلی دانشجویان است. با شناسایی به موقع دانشجویان در معرض خطر افت تحصیلی و انجام اقدامات لازم می‌توان موجب ارتقای وضع تحصیلی آن‌ها گردید. هوش اجتماعی به میزان بسیار زیادی می‌تواند موفقیت تحصیلی فرد را پیش‌بینی کند.

هدف: هدف از این مطالعه «تعیین ارتباط هوش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان هوشبری و اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی تهران» می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مقطعی در سال ۱۳۹۷ بر روی دانشجویان هوشبری و اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام یافته است. نمونه‌ها به تعداد ۱۴۰ نفر و به روش در دسترس انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این مطالعه شامل پرسشنامه دموگرافیک و پرسشنامه استاندارد هوش اجتماعی «ترومسو» (Tromso Social Intelligence Scale) بود. جهت سنجش پیشرفت تحصیلی از نمره معدل کل دوره تحصیلی دانشجویان استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ انجام گردید و $P < 0/05$ به عنوان سطح معنی‌دار در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: میانگین سنی دانشجویان $20/54 \pm 1/33$ سال بود. میانگین نمره هوش اجتماعی در دانشجویان مرد ($4/75 \pm 0/85$) نسبت به دانشجویان زن ($4/65 \pm 0/77$) بیشتر بود ($T=0/743$, $df=138$, $P=0/459$). ضریب همبستگی پیرسون ارتباط آماری مثبت و معنی‌داری بین پیشرفت تحصیلی با هوش اجتماعی ($r=0/613$) و کلیه ابعاد آن پردازش اطلاعات اجتماعی ($r=0/581$)، مهارت‌های اجتماعی ($r=0/445$)، آگاهی اجتماعی ($r=0/481$) نشان داد ($P=0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد میانگین هوش اجتماعی و مؤلفه‌های آن در دانشجویان در سطح مطلوب قرار دارد. بین هوش اجتماعی و کلیه ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین برنامه‌ریزی اساسی توسط مسئولین مربوطه برای ارتقای سطح هوش اجتماعی در جهت افزایش پیشرفت تحصیلی دانشجویان ضرورت دارد. کلمات کلیدی: پیشرفت تحصیلی، دانشجویان، هوش اجتماعی.

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال ششم ■ شماره ۳ ■ پاییز ۱۳۹۸ ■ شماره مسلسل ۲۱ ■ صفحات ۲۵۵-۲۶۲
تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۱۳
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۲/۱۵
تاریخ انتشار: ۹۸/۹/۳۰

مقدمه

وابسته، تحت تأثیر یک عامل نیست، بلکه عوامل متعددی بر روی آن تأثیر دارند (۲). تحقیقات نشان داده که در بین این عوامل، عوامل آموزشی و فردی با ماهیت شناختی و اجتماعی بیشترین تأثیر را بر پیشرفت تحصیلی دارند (۲، ۳). سال‌های متمادی تصور

یکی از ابعاد مهم در نظام آموزش عالی کشور، پیشرفت تحصیلی دانشجویان است و می‌توان از آن به عنوان شاخص عمده سنجش کیفیت آموزش یاد کرد (۱). پیشرفت تحصیلی، به عنوان متغیر

۱- دکترای تخصصی آموزش پزشکی، استادیار، گروه یادگیری الکترونیکی در علوم پزشکی، دانشکده مجازی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۲- دکترای تخصصی برنامه‌ریزی آموزشی، استادیار، گروه یادگیری الکترونیکی در علوم پزشکی، دانشکده مجازی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۳- دکترای تخصصی پرستاری (آموزش داخلی - جراحی)، استادیار، گروه هوشبری، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، (*نویسنده مسئول).
Afzal_sh63@yahoo.com آدرس الکترونیک:

ضروری گردد (۱۴). در کشور ما، رشته‌های اتاق عمل و هوشبری از مقطع کاردانی به کارشناسی تبدیل شده و حجم واحدهای نظری و بالینی دانشجویان در مقطع جدید افزایش یافته است ولی به نظر می‌رسد که ایجاد زیرساخت‌های لازم متناسب با این تغییرات به خوبی در نظر گرفته نشده است (۱۵). این می‌تواند تأثیر منفی زیادی در فرایند آموزشی و موفقیت تحصیلی دانشجویان این رشته‌ها داشته باشد (۱۳). به طوری که سالیانه تعداد زیادی دانشجو در رشته‌های هوشبری و اتاق عمل پذیرش و پس از طی دوره‌های آموزشی فارغ التحصیل می‌شوند؛ اما عده‌ای از آنان به دلایل متعدد دیرتر فارغ التحصیل شده و یا به علت افت تحصیلی از ادامه تحصیل محروم و یا اخراج می‌شوند (۱۶). بر این اساس بررسی وضعیت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان هوشبری و اتاق عمل ضرورت می‌یابد. غفاری و همکاران در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان علوم پزشکی مراغه و بناب نشان دادند با توجه به ارتباط مستقیم عملکرد تحصیلی با هوش اجتماعی، به نظر می‌رسد هوش اجتماعی باعث افزایش عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌شود (۶). رحیمی نیز در مطالعه‌ای، هوش اجتماعی دانشجویان علوم پزشکی کاشان را نسبتاً مطلوب گزارش کردند. این محققین پیشنهاد کردند هوش اجتماعی در دانشجویان سایر دانشگاه‌ها و همچنین تأثیر هوش اجتماعی در سازگاری اجتماعی و محیطی دانشجویان توسط سایر محققین بررسی شود (۱۷).

با توجه به موارد ذکر شده و اهمیت هوش اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان رشته اتاق عمل و هوشبری که عهده‌دار ارائه مراقبت‌های درمانی هستند و از طرف دیگر بر اساس جستجوهای محقق، در این زمینه در دانشجویان گروه هوشبری و اتاق عمل در کشور تحقیقی انجام نشده است. لذا، این تحقیق با هدف «تعیین ارتباط هوش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان هوشبری و اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی تهران» انجام شد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، یک مطالعه همبستگی از نوع مقطعی است که در سال ۱۳۹۷ در دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شد. جامعه پژوهش را دانشجویان کارشناسی هوشبری و اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی تهران تشکیل می‌داد. حداقل حجم نمونه با استفاده

بر این بود که ضریب هوشی تنها شاخص میزان موفقیت افراد است، اما روان‌شناسان دریافته‌اند که جنبه‌های غیرشناختی مانند عوامل عاطفی و اجتماعی نیز دارای اهمیت زیادی هستند (۴). در این رابطه، نتایج تحقیقات نشان می‌دهد متغیر هوش اجتماعی از قوی‌ترین متغیرها برای پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌باشد (۵، ۶). آلبرجت (Albrecht)، هوش اجتماعی را خوب برخورد کردن با دیگران و به دست آوردن همکاری آن‌ها می‌داند و معتقد است که این هوش یک دانش از سبک‌های تعامل و استراتژی‌هایی است که می‌تواند به یک شخص در به انجام رساندن اهدافش در برخورد با دیگران کمک کند (۷).

کسب موفقیت تحصیلی در بین دانشجویان گروه علوم پزشکی به دلیل ویژگی‌های حرفه‌ای اهمیت ویژه‌ای دارد (۳). به طوری که پیامدهای شکست تحصیلی دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی خدمات سلامت را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد (۸). به منظور پیشگیری از عوارض نامطلوب و در بسیاری موارد غیرقابل جبران، وجود اقداماتی که بتواند دانشجویان در معرض خطر افت تحصیلی را غربالگری و شناسایی نماید، ضروری به نظر می‌رسد زیرا با شناسایی به موقع دانشجویان در معرض خطر و همکاری درون بخشی واحدهای درون دانشگاه‌ها می‌توان موجب ارتقای وضع تحصیلی آن‌ها گردید (۹). تحقیقات متعدد نشان داده است که هوش اجتماعی به میزان بسیار زیادی می‌تواند موفقیت اجتماعی و تحصیلی فرد را پیش‌بینی کند (۱۰، ۱۱). ستوده اصل و همکاران در تحقیقی نشان دادند هوش به طور معنی‌داری می‌تواند موفقیت تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی را پیش‌بینی کند. همچنین این محققین توصیه کرده‌اند تحقیقات در زمینه هوش اجتماعی در رشته‌های علوم پزشکی خصوصاً رشته‌های بالینی برای بررسی رابطه بین وضعیت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی در این دانشجویان انجام گیرد (۱۲).

دانشجویان رشته‌های هوشبری و اتاق عمل به دلیل ماهیت بالینی این رشته‌ها، باید در محیط بالینی اتاق عمل پرورش داده شوند که این باعث می‌شود تا برای دانشجویان این رشته‌ها شرایط متفاوتی از نظر فردی و آموزشی ایجاد گردد (۱۳). این موضوع و همچنین پیچیدگی یادگیری در محیط‌های بالینی نظیر اتاق عمل باعث شده تا نیاز به بررسی وضعیت یادگیری دانشجویان از ابعاد مختلف

خودشان درباره هر سؤال یا ماده را بر روی یک مقیاس ۷ درجه‌ای مشخص کنند (۱۸). سؤالات ۱، ۳، ۶، ۹، ۱۴، ۱۷، ۱۸، ۱۹ مربوط به خرده مقیاس پردازش اطلاعات اجتماعی می‌باشد. سؤالات ۲، ۵، ۸، ۱۱، ۱۳، ۱۶، ۲۱ مربوط به خرده مقیاس آگاهی اجتماعی و سؤالات ۴، ۷، ۱۰، ۱۲، ۱۵، ۲۰ مربوط به خرده مقیاس مهارت‌های اجتماعی می‌باشند (۱۹). سیلورا (Silvera) و همکاران در مطالعه‌ای، ضریب پایایی آلفا برای کل ابزار را ۰/۸۴ و برای خرده مقیاس‌های پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی و آگاهی اجتماعی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۶ و ۰/۷۹ گزارش کردند (۱۸). این پرسشنامه توسط رضایی به فارسی ترجمه شده و ساختار عاملی و پایایی نسخه فارسی این مقیاس در جامعه دانشجویان مورد ارزیابی و تأیید قرار گرفت. به طوری که ضریب پایایی آلفا کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۵ و برای خرده مقیاس پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت اجتماعی و آگاهی اجتماعی به ترتیب برابر ۰/۷۳، ۰/۶۶ و ۰/۶۴ گزارش شد. این محقق توصیه به

جدول ۱- مشخصات دموگرافیک واحدهای مورد پژوهش

متغیر	وضعیت	تعداد (درصد)
جنسیت	مرد	۵۳ (۳۷/۹)
	زن	۸۷ (۶۲/۱)
ترم تحصیلی	دوم	۳۷ (۲۶/۴)
	چهارم	۳۳ (۲۳/۶)
	ششم	۴۶ (۳۲/۹)
	هشتم	۲۴ (۱۷/۱)
محل سکونت	خوابگاه	۵۳ (۳۷/۹)
	منزل شخصی	۸۷ (۶۲/۱)
شغل پدر	آزاد	۷۱ (۵۰/۷)
	کارمند	۴۴ (۳۱/۴)
	بازنشسته	۲۵ (۱۷/۹)
شغل مادر	آزاد	۶ (۵/۷)
	کارمند	۲۶ (۱۸/۵)
تحصیلات پدر	خانه‌دار	۱۰۶ (۷۵/۷)
	بی‌سواد	۱۰ (۷/۱)
	زیر دیپلم	۹۴ (۶۷/۱)
تحصیلات مادر	دانشگاهی	۳۶ (۲۵/۷)
	بی‌سواد	۷ (۵/۰)
	زیر دیپلم	۸۳ (۵۹/۳)
	دانشگاهی	۵۰ (۳۵/۷)

از فرمول حجم نمونه بر اساس نتایج مطالعات مشابه (۵) با ضریب همبستگی ۰/۲، توان آزمون ۹۰ درصد، خطای نوع اول ۵ درصد به تعداد ۱۳۳ نفر محاسبه گردید.

$$n = \frac{(Z_{\alpha} + Z_{1-\alpha})^2}{\frac{1}{4} \left[\text{Log}_e \left(\frac{1+r}{1-r} \right) \right]} + 3 \Rightarrow$$

$$n = \frac{(1/96 + 1/64)^2}{\frac{1}{4} \left[\text{Log}_e \left(\frac{1+0/2}{1-0/2} \right) \right]} + 3 \Rightarrow$$

$$n = \frac{12/96}{0/1} + 3 = 133$$

با احتساب احتمال ریزش در نهایت ۱۴۰ نفر وارد مطالعه شدند. نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجوی رشته اتاق عمل یا هوشبری دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشجویان ترم دوم و بالاتر، داشتن تمایل به شرکت در مطالعه بود. معیارهای خروج از مطالعه شامل دانشجویان مهمان موقت، عدم تمایل به ادامه همکاری در پژوهش و تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها بود. انجام این پژوهش توسط کمیته اخلاق IR.TUMS.VCR.REC.۰۵۸.۱۳۹۷ دانشگاه علوم پزشکی تهران مورد تأیید قرار گرفت. نمونه‌گیری پس از توضیح در مورد مراحل تحقیق، مفاهیم مورد نیاز و پس از کسب رضایت آگاهانه کتبی از دانشجویان انجام شد. هم‌چنین در مورد ناشناس بودن، حفظ اسرار و رعایت حریم شخصی به دانشجویان اطمینان کافی داده شد. ابزار مورد استفاده در این مطالعه شامل پرسشنامه دموگرافیک، پرسشنامه استاندارد هوش اجتماعی «ترومسو» (Tromso Social Intelligence Scale) بود. پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی یک فرم پژوهشگر ساخته بود که شامل اطلاعات فردی از جمله: سن، جنس، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی، شغل پدر، شغل مادر، تحصیلات پدر و تحصیلات مادر بود.

پرسشنامه هوش اجتماعی ترومسو یک ابزار استاندارد بین‌المللی است که دارای ۲۱ سؤال در سه خرده مقیاس شامل پردازش اطلاعات اجتماع، مهارت‌های اجتماعی و آگاهی اجتماعی می‌باشد. در این پرسشنامه از پاسخ دهندگان خواسته می‌شود تا عقاید

بعد مهارت‌های اجتماعی؛ $4/46 \pm 1/00$ ، بعد آگاهی اجتماعی؛ $4/41 \pm 0/93$ بود. ارتباط بین مشخصات دموگرافیک با هوش اجتماعی و ابعاد آن در جدول شماره ۲ آورده شده است. میانگین معدل کل در دانشجویان $17/20 \pm 1/20$ بود. بر اساس آزمون آماری تی تست، میانگین معدل کل در دانشجویان زن ($17/39 \pm 1/15$) به طور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان مرد ($16/90 \pm 1/24$) بود ($T = -2/367$, $df = 138$, $P = 0/019$). همچنین میانگین معدل در دانشجویان ساکن منزل شخصی $17/42 \pm 1/18$ به طور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان ساکن خوابگاه ($16/83 \pm 1/17$) بود ($T = -2/891$, $df = 138$, $P = 0/004$). ضریب همبستگی پیرسون ارتباط آماری مثبت و معنی‌داری بین هوش اجتماعی و کلیه ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی نشان داد ($P = 0/000$) (جدول شماره ۳).

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تعیین ارتباط بین هوش هیجانی با پیشرفت

استفاده از این ابزار در جامعه دانشجویان نموده‌اند (۱۹). جهت سنجش پیشرفت تحصیلی دانشجویان از نمره معدل کل گزارش شده توسط آموزش دانشکده پیراپزشکی تهران استفاده شد. در نهایت جهت تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۴ و آزمون آماری تی تست (t-Test)، آنوا (Anova) و ضریب همبستگی پیرسون (Pearson Correlation Coefficient) استفاده گردید و $P < 0/05$ به عنوان سطح معنی‌دار در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

بر اساس یافته‌ها، از مجموع ۱۴۰ نفر مشارکت‌کننده، ۵۴/۳ درصد (۷۶ نفر) دانشجویان اتاق عمل و ۴۵/۷ درصد (۶۴ نفر) دانشجویان هوشبری بودند. میانگین سن دانشجویان $20/54 \pm 1/33$ سال بود. سایر مشخصات دموگرافیک در جدول شماره ۱ آورده شده است. میانگین نمره کل هوش اجتماعی در دانشجویان، $4/61 \pm 0/80$ و میانگین نمره در بعد پردازش اطلاعات اجتماعی؛ $4/97 \pm 0/99$

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار هوش اجتماعی و ابعاد آن بر حسب مشخصات دموگرافیک

ابعاد هوش اجتماعی				متغیر
نمره کل هوش اجتماعی	آگاهی اجتماعی	مهارت‌های اجتماعی	پردازش اطلاعات اجتماعی	
میانگین \pm انحراف معیار	میانگین \pm انحراف معیار	میانگین \pm انحراف معیار	میانگین \pm انحراف معیار	
$4/75 \pm 0/85$	$4/22 \pm 0/93$	$4/74 \pm 0/95$	$4/89 \pm 1/11$	مرد
$4/65 \pm 0/77$	$4/53 \pm 0/91$	$4/41 \pm 1/03$	$5/02 \pm 0/91$	زن
$*T = -0/743$ $P = 0/459$	$*T = -1/942$ $P = 0/056$	$*T = -0/736$ $P = 0/463$	$*T = -0/741$ $P = 0/460$	*نتایج آزمون تی تست
$4/71 \pm 0/75$	$4/52 \pm 0/89$	$4/53 \pm 1/00$	$5/09 \pm 0/95$	خوابگاه
$4/45 \pm 0/85$	$4/23 \pm 0/96$	$4/34 \pm 1/00$	$4/77 \pm 1/03$	منزل
$*T = -1/917$ $P = 0/057$	$*T = -1/787$ $P = 0/076$	$*T = -1/056$ $P = 0/293$	$*T = -1/878$ $P = 0/063$	*نتایج آزمون تی تست
$4/42 \pm 0/94$	$4/36 \pm 1/00$	$4/15 \pm 1/09$	$4/76 \pm 1/20$	دوم
$4/67 \pm 0/72$	$4/41 \pm 0/83$	$4/70 \pm 0/89$	$4/93 \pm 0/88$	چهارم
$4/68 \pm 0/86$	$4/44 \pm 1/07$	$4/49 \pm 1/12$	$5/08 \pm 1/09$	ششم
$4/90 \pm 0/56$	$4/45 \pm 0/82$	$4/75 \pm 0/79$	$5/11 \pm 0/60$	هشتم
$*F = 0/973$ $P = 0/407$	$*F = 0/060$ $P = 0/981$	$*F = 2/122$ $P = 0/100$	$*F = 1/215$ $P = 0/307$	**نتایج آزمون تی تست

*df=138, **df=3

جدول ۳- همبستگی بین هوش اجتماعی و ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان

پیشرفت تحصیلی		متغیر
P-Value	ضریب همبستگی	
$P < .001$	$*R = .581$	پردازش اطلاعات اجتماعی
$P < .001$	$*R = .445$	مهارت‌های اجتماعی
$P < .001$	$*R = .481$	آگاهی اجتماعی
$P < .001$	$*R = .613$	نمره کل هوش اجتماعی

*N=140

پنهانی و نیز پیام‌های آشکار می‌باشد (۲۱). نصیری و همکاران در مطالعه خود نشان دادند از میان مؤلفه‌های هوش اجتماعی در دانشجویان بیش‌ترین درصد به ترتیب شامل پردازش اطلاعات، مهارت اجتماعی و مؤلفه آگاهی اجتماعی می‌باشد (۲۲). نتایج مشابه در مطالعه رحیمی و همکاران بر روی دانشجویان علوم پزشکی کاشان (۲۳) و مطالعه شهبازیان و همکاران بر روی دانشجویان علوم پزشکی کردستان (۲۴) گزارش شد که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد. برخلاف نتایج مطالعه حاضر، رضایی و همکاران در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان غیر علوم پزشکی بیرجند نشان دادند بیشترین درصد مؤلفه‌ها مربوط به آگاهی اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی و پردازش اطلاعات اجتماعی بود (۲۵). از دلایل این اختلاف نتایج می‌توان به تفاوت در جامعه دو پژوهش اشاره نمود.

در مطالعه حاضر، نمره هوش اجتماعی و کلیه ابعاد در دانشجویان ساکن خوابگاه بیشتر از دانشجویان ساکن منزل شخصی بود. بارن (Bar On)، هوش اجتماعی را قابل رشد می‌داند و بر این باور است که با استفاده از آموزش می‌توان آن را گسترش داد (۲۶). با توجه به اینکه دانشجویان در محیط خوابگاه با تعداد زیادی از همسالان خود در تعامل و ارتباط هستند بنابراین یافته مطالعه حاضر قابل انتظار است. مهارت‌های اجتماعی به عنوان وسیله ارتباط میان فرد و محیط تعریف می‌شود و محققان معتقدند که این وسیله برای شروع و ادامه ارتباط سازنده و سالم با همسالان به عنوان بخش مهمی از بهداشت روانی، مورد استفاده واقع می‌شود (۲۷). در مطالعه حاضر، نمره هوش هیجانی در دانشجویان با ترم تحصیلی بالاتر نسبت به سایر دانشجویان بیشتر بود. رحیمی در مطالعه‌ای گزارش کرد بین هوش اجتماعی دانشجویان بر حسب ترم و مقطع تحصیلی، تفاوت معنادار وجود دارد. هم‌چنین مقطع و ترم تحصیلی

تحصیلی در دانشجویان هوشبری و اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شد. در مطالعه حاضر، نمره کل هوش اجتماعی و ابعاد آن در دانشجویان بالاتر از سطح متوسط بود که این نمره در دانشجویان مرد نسبت به زن بالاتر بود. رحیمی و همکاران در مطالعه‌ای، نمره هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان بیشتر از حد متوسط گزارش کردند (۹). نتایج مشابه در مطالعه نادو (Nado) بر روی دانشجویان علوم پزشکی نیز گزارش شده است (۲۰). شاید علت بالا بودن هوش اجتماعی در دانشجویان علوم پزشکی به خاطر ماهیت رشته باشد که مستلزم تعامل و ارتباط با مردم (بیمار و غیر بیمار) است. بالا بودن هوش اجتماعی و ابعاد آن در دانشجویان هوشبری و اتاق عمل این مطالعه، نشان می‌دهد دانشجویان می‌توانند تا حدود زیادی رفتار دیگران را پیش بینی کنند، به آسانی در موقعیت‌های اجتماعی سازگار می‌شوند، در ارتباط با دیگران از کلماتی که در شأن آن‌هاست استفاده می‌کنند (۱۷). برخلاف نتایج مطالعه حاضر، در مطالعه رحیمی و همکاران نمره هوش اجتماعی در دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر بود البته این تفاوت از لحاظ آماری معنی‌دار نبود (۱۷). از دلایل این تناقض می‌توان به تفاوت در جامعه پژوهش، دانشگاه محل تحصیل و محل زندگی دانشجویان اشاره نمود. شاید علت بیشتر بودن هوش اجتماعی در دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر در مطالعه حاضر مربوط به تفاوت‌های شخصیتی و فردی دانشجویان پسر و دختر و حضور بیشتر پسران در جامعه باشد. در مطالعه حاضر، بیشترین نمره ابعاد هوش اجتماعی به ترتیب مربوط به پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی و آگاهی اجتماعی بود. پردازش اطلاعات اجتماعی بر توانایی درک و فهم و پیش‌بینی رفتار و احساسات تأکید می‌کند و توانایی فهم پیام‌های کلامی و غیرکلامی در روابط انسانی، درک پیام‌های

در خارج از منزل پدری زندگی می‌کنند ممکن است از حمایت‌های خانوادگی لازم برخوردار نبوده و به سبب تعدد نقش و افزایش مسئولیت‌های زندگی احساس ناکارآمدی نموده و بیشتر در معرض فرسودگی تحصیلی قرار گیرند (۳۶). نتایج تحقیقات فوق با نتایج مطالعه حاضر هم‌راستا است. البته در مطالعه اوگنلر و سلوی بر روی دانشجویان کشور ترکیه اظهار گردید که وضعیت تحصیلی در دانشجویان ساکن خوابگاه‌های دانشجویی وضعیت تحصیلی بهتری دارند (۲۸) که با مطالعه فعلی در تناقض است. علت این عدم توافق را می‌توان در شرایط متفاوت خوابگاه‌های دانشجویی و بافت فرهنگی دو کشور جستجو کرد.

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، همبستگی مثبت و معنی‌داری بین هوش اجتماعی و کلیه ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان وجود داشت. هوش اجتماعی یک پیش‌بینی کننده موفقیت محسوب می‌شود (۱۰، ۱۱). هوش اجتماعی بالا سبب می‌شود افراد در جذب دانش جدید به طور کلی موفق عمل کنند (۳۷). غفاری و همکاران در مطالعه خود نشان دادند رابطه مثبت و معنی‌داری بین هوش اجتماعی و کلیه ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی مراغه و بناب وجود داشت به طوری که با افزایش هوش اجتماعی، عملکرد تحصیلی دانشجویان نیز افزایش یافته بود (۶). جین و ساکسنا (Saxena & Jain) نیز در مطالعه‌ای گزارش کردند که عملکرد تحصیلی بالا به هوش اجتماعی وابسته است (۳۸). سایر مطالعات مشابه (۶) نیز نتایج هم‌راستا با مطالعه حاضر گزارش کردند. گلمن (Goleman) یکی از محققان بهره‌ی هوشی معتقد است انسان‌ها برای موفقیت‌هایی بالاتر نظیر کنکور، آزمون‌های استخدامی، تحصیل نیاز به قدرتی بالاتر از هوش‌های معمولی دارند که از آن به هوش اجتماعی تعبیر می‌شود (۳۹). تحقیقات نشان داده هوش اجتماعی عامل مؤثر و تعیین کننده در برآیندهای زندگی واقعی مانند موفقیت در دانشگاه، تحصیل، شغل و روابط بین شخصی می‌باشد. هوش اجتماعی به دانشجویان کمک می‌کند ارتباط بهتری با استادان، همکلاسی‌ها و دیگران داشته باشند، توانایی مدیریت مؤثر در محیط تحصیلی خود را داشته باشند (۶، ۲۴)؛ بنابراین، می‌توان جهت افزایش عملکرد تحصیلی دانشجویان از روش‌های تقویت هوش اجتماعی استفاده نمود (۶). از محدودیت‌های این مطالعه، نمونه‌گیری با استفاده

بر هوش اجتماعی دانشجویان، اثرگذار است که این شاید به خاطر اکتسابی و تحت تأثیر آموزش بودن هوش اجتماعی باشد که فرد در طول تحصیل این هوش را کسب می‌کند و هر چه مقطع و ترم تحصیلی فرد بیشتر می‌شود به نوعی هوش اجتماعی او هم افزایش می‌یابد (۱۷)؛ که این نتایج با مطالعه حاضر همخوانی دارد. در مطالعه حاضر، میانگین معدل دانشجویان زن نسبت به مرد به طور معنی‌داری در سطح بالاتری قرار داشت. اوگنلر و سلوی (Ogenler & Selvi) بر روی دانشجویان ترکیه گزارش کردند که وضعیت تحصیلی در دانشجویان دختر بهتر از دانشجویان پسر است (۲۸). در مطالعه شیرد (Sheard) نیز دانشجویان دختر به طور معنی‌داری عملکرد بهتری از هم‌تایان پسر در هریک از ملاک‌های ارزشیابی تحصیلی دارند (۲۹). نتایج مشابه پژوهش حاضر در سایر تحقیقات مشابه (۲۸، ۳۰، ۳۱) نیز گزارش گردید. به نظر می‌رسد که این نتیجه با محتوای دروس علوم پزشکی که بیشتر ماهیت حفظی دارد مرتبط باشد. نتیجه تحقیقات نشان داده که دختران در علوم ادبی و پسران در علوم ریاضی و فنی توانایی بیشتری دارند (۳۲). دانشجویان دختر به طور مداوم و منظم عادت به مطالعه دارند، در کلاس‌های درس مرتب و منظم در حال یادداشت برداری هستند و بیشتر از پسران برای امتحان آمادگی دارند (۳۳). حسینی در این باره می‌نویسد: نگرش و عملکرد بهتر دختران نسبت به تحصیل احتمالاً به دلیل نگرانی کمتر آن‌ها از یافتن شغل متناسب با مدرک تحصیلی می‌باشد در حالی که برای پسران درآمد شغلی آینده نسبت به دختران، از اهمیت بیشتری برخوردار است که این مسئله موجب ایجاد نگرش و عملکرد پایین‌تری نسبت به تحصیل شده است (۳۴).

در مطالعه حاضر، میانگین معدل دانشجویان ساکن منزل شخصی نسبت به دانشجویان ساکن خوابگاه به طور معنی‌داری در سطح بالاتری قرار داشت. نتایج مطالعه ابراهیم‌زاده و همکاران بیانگر بالاتر بودن میزان افت تحصیلی در دانشجویان ساکن خوابگاه دانشجویی نسبت به سایر دانشجویان بود (۳۵). شریفی‌فر و همکاران نیز در مطالعه‌ای نشان دادند سکونت خارج از منزل پدری فرسودگی و افت تحصیلی را افزایش می‌دهد. این محققین دلایل این یافته را بدین صورت بیان کردند که سکونت خارج از منزل پدری با افزایش احساس ناکارآمدی همراه باشد زیرا دانشجویان زمانی که

برگزاری کارگاه‌ها و سخنرانی‌های مناسب، مشارکت خانواده‌ها اقدام نمایند تا با ارتقای سطح هوش اجتماعی دانشجویان زمینه پیشرفت تحصیلی آن‌ها فراهم گردد.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد آموزش پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی تهران با کد اخلاق IR.TUMS.VCR. REC.۰۵۸.۱۳۹۷ می‌باشد. لذا، از کلیه مسئولین این دانشگاه خصوصاً دانشکده پیراپزشکی و همچنین کلیه دانشجویانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی را داریم.

تضاد منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ‌گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References

- Davoodi S. Presenting the Prediction Model of Academic Achievement with Emphasizing the Mediate Role of Cognitive, Motivational and Behavioral Engagement. *Research in teaching and learning*. 2014;1(4):69-76.
- Cole K. *Developmental Psychology*. Tehran: Publications Samt; 2007.
- Kouchakzadeh Talami S, Namazi A, Alizadeh SH. The Correlation between Emotional Intelligence and Academic Achievement on Nursing and Midwifery Students. *Iran Journal of Nursing*. 2016;29(102):1-10. <http://dx.doi.org/10.29252/ijn.29.102.1>
- Ciarrochi J, Deane FP, Anderson S. Emotional intelligence moderates the relationship between stress and mental health. *Personality and Individual Differences*. 2002;32(2):197-209. [http://dx.doi.org/10.1016/s0191-8869\(01\)00012-5](http://dx.doi.org/10.1016/s0191-8869(01)00012-5)
- Meijs N, Cillessen AH, Scholte RH, Segers E, Spijkerman R. Social intelligence and academic achievement as predictors of adolescent popularity. *J Youth Adolesc*. 2010;39(1):62-72. <http://dx.doi.org/10.1007/s10964-008-9373-9> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20091217
- Jafari M, Ahmadzade F. Investigation of the association between the components of emotional intelligence and academic achievement in students. *Razi J Med Sci*. 2014;21(125):85-93.
- Albrecht K. *Social intelligence: The new science of success*: John Wiley & Sons; 2006.
- SadeghiMovahed F, Molavi P, Samadzadeh M, Shahbazzadegan B, Yousefi K. The study of individual and environmental factors affecting achievement of ardebil medical students. *JHC*. 2013;15(3):38-47.
- Rahimi B, Jabbari N, Rahmatnejad L, Mohammadpour Y, Kazemi N. Evaluation of the Factors Affecting Students Academic Failure in Urmia University of Medical Science in 1390. *J Urmia Nurs Midwifery Fac*. 2013;11(8):614-21.
- Azizi Nejad B, Madadi Kokje Yaran F, Jenaabadi H. Relationship of Educational Function of Medical Universities' Faculties with their Social Intelligence. *Educ Strategy Med Sci*. 2014;7(5):323-7.
- Tabatabaee Z, Ojinezhad A, Qutash A. The Relationship between Social Intelligence with Entrepreneurship Skills and Creativity among Technical High School Students in Shiraz. *J Manage System*. 2015;6(21):85-102.
- Sotodehasl N, Ghorbani R, Semnani V, Karimi B. Is the emotional intelligence an indicator of academic achievement in students in Medical Sciences? *Koomesh*. 2016;17(3):725-32.
- Heshmati H. Effective factors in clinical education quality from the viewpoints of operation room and anesthesiology students in Torbat Heydarieh University of Medical Sciences. *Iranian J Med Educat*. 2015;15:601-12.
- Ip WY, Kit Chan DS. Hong Kong nursing students' perception of the clinical environment: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud*. 2005;42(6):665-72. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2004.09.019> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15978595
- Ghorbanian N, Abdollahzadeh Mahlani F, Kazemi Haki B. Effective Factors on Clinical Education Quality Anesthesiology and Operating Room Students View. *Educ Strategy Med Sci*. 2014;6(4):235-9.
- Avary H, Najafi Parizi GA, Kabir K, Sadati L, Kohan M, Rahimzadeh Kivi M. Factors Affecting Students Academic

از روش در دسترس و مبتنی بر هدف به جای تصادفی بود. از دیگر محدودیت‌ها، اطلاعات این مطالعه (هوش هیجانی) از طریق خودگزارش‌دهی دانشجویان به دست آمده لذا، ممکن است اطلاعات به دست آمده به صورت کاملاً واقعی نباشد. استفاده از معدل دانشجویان طبق گزارش آموزش دانشکده برای سنجش پیشرفت تحصیلی از نقاط قوت این مطالعه می‌باشد.

در نهایت نتایج مطالعه حاضر نشان داد میانگین اجتماعی و ابعاد آن (شامل پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی و آگاهی اجتماعی) در دانشجویان هوشبری و اتاق عمل از میانگین فرضی، بیشتر و به نوعی مطلوب است. بین هوش اجتماعی و ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد که می‌تواند منجر به ارتقای سطح تحصیلی دانشجویان گردد؛ بنابراین توصیه می‌شود دانشگاه‌ها با برنامه‌ریزی اساسی در جهت ارتقای هوش هیجانی دانشجویان نظیر جذب روانشناسان خبره،

- Achievement in the Alborz Medical Sciences Faculty of Medicine in 2012-2013. *Alborz University Medical Journal*. 2015;4(3):150-6. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.aums.4.3.150>
- 17- Rahimi H, Eftekhari HS. A Study of Social Intelligence in Students at Kashan University of Medical Sciences During Year 2015. *Journal of Nursing Education*. 2016;5(3):41-6. <http://dx.doi.org/10.21859/jne-05036>
- 18- Silvera DH, Martinussen M, Dahl TI. The Tromsø Social Intelligence Scale, a self-report measure of social intelligence. *Scand J Psychol*. 2001;42(4):313-9. <http://dx.doi.org/10.1111/1467-9450.00242> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11547906
- 19- Rezaei A. The Tromsø Social Intelligence Scale: Factorial Structure and Reliability of the Persian Version of Scale in the Students Population. *J Manage System*. 2011;5(20):65-82.
- 20- Nado T. A study on social intelligence of college students. *Int J Cur Res*. 2012;4(1):231-2.
- 21- Ghanbari S, Soltanzadeh V. The role of mediating emotional intelligence in the relationship between research self-efficacy and the motivation for academic achievement. *J Education Measurement & Evaluation Studies*. 2016;6(14):41-67.
- 22- Nasiri F, Gilani M, Eskandari A. Relationship between Social Intelligence and Civic-Academic Behavior with Educational Effectiveness of Boolee Sina University Graduate Students in Hamadan. *New Approach in Educatl Manage*. 2014;5(1):175-88.
- 23- Rahimi H, Madani A, Eftekhari H. The analysis of relationship between social intelligence with social capital and social consistency in students at University of Kashan. *Social Psychology*. 2017;12(44):59-72.
- 24- Shahbaziyan Khonig A, Hasani O, Soleymani S. The Survey of the Role of Moral and Social Intelligence in High-Risk Behaviors of Students of Kurdistan University of Medical Sciences in the 2016-2017 Academic Year. *JRUMS*. 2018;17(1):39-52.
- 25- Rezaei R, Selm-Aabadi M, Barati H, Tanha T. Prediction of the entrepreneurial personality traits of students based on the components of social intelligence. *Leadership and Training Management*. 2016;10(2):67-80.
- 26- Bar-On R. The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*. 2006;18(1):13-25.
- 27- Youssefi F, Kheir M. The study of reliability and validity of Matson's social skills scale and comparing the performance of high school girls and boys on this scale. *Social Sciences and Human Sciences Journal of Shiraz University*. 2002;18(2):147-58.
- 28- Ogenler O, Selvi H. Variables affecting medical faculty students' achievement: a mersin university sample. *Iran Red Crescent Med J*. 2014;16(3):e14648. <http://dx.doi.org/10.5812/ircmj.14648> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24829774
- 29- Sheard M. Hardiness commitment, gender, and age differentiate university academic performance. *Br J Educ Psychol*. 2009;79(Pt 1):189-204. <http://dx.doi.org/10.1348/000709908X304406> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18466672
- 30- Ahanchian MR, Lotfi Fatemi SN. The relationship between time management skills and academic achievement in anesthesiology and operating room students. *Military Caring Sciences*. 2015;2(2):96-103. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.mcs.2.2.96>
- 31- Mills C, Heyworth J, Rosenwax L, Carr S, Rosenberg M. Factors associated with the academic success of first year health science students. *Adv Health Sci Educ Theory Pract*. 2009;14(2):205-17. <http://dx.doi.org/10.1007/s10459-008-9103-9> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18293093
- 32- Van Matre JC, Valentine JC, Cooper H. Effect of Students' After-School Activities on Teachers' Academic Expectancies. *Contemp Educ Psychol*. 2000;25(2):167-83. <http://dx.doi.org/10.1006/ceps.1998.0999> www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10753545
- 33- Smith * SN, Miller RJ. Learning approaches: examination type, discipline of study, and gender. *Educational Psychology*. 2005;25(1):43-53. <http://dx.doi.org/10.1080/0144341042000294886>
- 34- Hosseini Shahidi L, Atarodi A, Moghimian M. The survey of using learning strategies rate in students. *Horizon Med Sci*. 2005;11(1):53-60.
- 35- Ebrahimzadeh F, Ghorbani M, Nasseryan J, Mardani M. Incidence of academic failure and its underlying factors in Lorestan University of medical sciences. *yafta* 2016;17(4):14-24.
- 36- Shariffard F, Nourozi K, Hosseini M, Asayesh H, Nourozi M. Related factors with academic burnout in nursing and paramedics students of Qom University of Medical Sciences in 2014. *JNE*. 2014;3(3):59-68.
- 37- Tabatabai Z, Ojinezhad A, Kaltash A. The relationship between social intelligence and entrepreneurship skills and creativity of students in Shiraz conservatories, a new approach in educational management. 2015;6(1):85-101.
- 38- Saxena DS. Social Intelligence of Undergraduate Students In Relation To Their Gender and Subject Stream. *IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSRJRME)*. 2013;1(1):1-4. <http://dx.doi.org/10.9790/7388-0110104>
- 39- Goleman D. Emotional intelligence. New York: Bantam Books; 2005.